

Entre el pecat i la santedat

Josep Serra Ferrer, conegut com Juníper Serra, va ser fet sant catòlic la setmana passada malgrat que els moviments indigenistes el veuen, més aviat, com un pecador.

Reportatge de Miquel Payeras

El cap del Vaticà, l'argentí Jorge Mario Bergoglio, aprofità el seu viatge als Estats Units, la setmana passada, per convertir en "sant" un mallorquí que va viure entre 1713 i 1784, Josep Serra Ferrer, conegut com Juníper Serra, que excel·lí en la colonització espanyola i evangelització catòlica de Califòrnia.

Sant colonitzador

L'èxit professional de Serra –fundà 15 establiments per expandir la seva fe– justificà que el 1988 el suprem càrrec vaticà de llavors, Karol Wojtyła, el nomenés "beat". Amb aquest paraula s'honora el membre de la fe catòlica que pels valors demostrats, quan vivia, pot ser objecte de culte. És el tercer grau a l'escala de condecoracions del Vaticà: la primera, i més baixa, és "serf de Déu"; la segona, "venerable"; la tercera, la dita "beat"; i la quarta, el màxim reconeixement, "sant". A aquesta última categoria, només hi pot accedir, segons explica la web de la Delegació Episcopal per a les Causes dels Sants, "aquell cristià que ha imitat Nostre Senyor Jesucrist a través d'una vida que es caracteritza pel compliment de l'amor a Déu, que es concreta en la pràctica de les virtuts o en l'acte suprem del martiri".

SANT O PECADOR. Estàtua de Josep Serra Ferrer a Petra, el seu poble natal, fet sant pel Vaticà la setmana passada. Colonitzador i evangelitzador catòlic de Califòrnia durant el segle XVIII, a qui els moviments indigenistes titllen d'esclavista.

A ulls dels representants de les associacions indígenes californianes Serra es mereix moltes coses però no la catalogació de "sant". L'acusen de forçar els nadius a fer-se catòlics, d'ajudar a esclavitzar-los i de no ser en absolut el seu "gran defensor" que els propagandistes de la fe vaticana actual asseguren que fou. Quan es va anunciar que se li concediria el nivell més alt de reconeixement del culte romà, a principi d'enguany, s'aixecà una sonora polèmica a l'estat nord-americà.

A desgrat de les crítiques, Bergoglio s'ha arreglerat amb els advocats de la llegenda blanca de la colonització, segons la qual els espanyols no foren els sanguinaris conqueridors de creu i espasa que assegura la llegenda negra creada pels holandesos i entusiastament amplificada pels britànics durant el segle XVIII, sinó uns grans defensors dels indígenes. El mallorquí Serra seria un exemple d'aquesta benemèrita tasca evangelitzadora i colonitzadora feta pel bé dels autòctons. "Serra buscà sempre defensar la dignitat de la comunitat nativa, protegint-la de tots els que n'havien abusat (...) uns abusos que encara avui ens desagraden (...) pel dolor que causen a la vida de tanta gent", deia l'argentí a l'acte celebrat a la capital nord-americana. Així mateix, el cap vaticà explicà aquests "abusos" com el fruit d'excessos individuals, no com a deliberada i planificada operació dels invasors i féu de Serra paradigma de bondat: "Va saber deixar la seva terra, els seus costums, s'animà a obrir camins i sortí a l'encontre de tants i tants [indígenes californians], i va aprendre a respectar els seus costums (...), testimoniejà en aquestes terres l'alegria de l'Evangeli" i féu de tots [els indis americans] "els seus germans".

Els crítics

No tothom està d'acord amb la dolça visió que l'argentí expressà sobre el mallorquí. De fet, com ja s'ha dit, les associacions que representen els pobles indígenes de Califòrnia es mostren crítiques en extrem respecte a la figura de Serra. Malgrat que la premsa espanyola

EFE

Acte del cap del Vaticà, l'argentí Jorge María Bergoglio, celebrat la setmana passada a Washington per fer sant el mallorquí Josep Serra Ferrer.

no reculli mai aquestes opinions, la internacional sí que les reflecteix. Fa dues setmanes el prestigiós setmanari *The Economist* titulà així sobre l'activista catòlic illenc: "Juníper Serra, de pecador a sant". Exactament com un pecador – d'acord amb la catalogació moral cristiana – el veuen els representants nadius californians. El passat 22 de setembre el diari digital *informador.mx*, amb seu a Guadalajara (Jalisco, Mèxic), recollia de la premsa de Los Angeles (Califòrnia, Estats Units) les opinions d'Olin Tezcatlipoca, cap del Moviment Mexica, organització que defensa els drets del poble del mateix nom, present encara a Califòrnia, i de Rudy Ortega Jr., president de la Comissió d'Indígenes Nadius Americans. Per a Tezcatlipoca, "Serra va promoure la immoralitat i l'esclavitud, és el símbol del colonialisme, de la voluntat de supremacia blanca, fou el fundador de les missions en les quals succeïen coses horribles: robatoris, maltractaments, esclavitud, submissió...". Més o menys igual opina Ortega Jr.: "Els nostres ancestres foren esclavitzats [per Serra i la

resta de colonitzadors] i per aquesta raó no es pot donar el nivell de santedat a un personatge així".

Tots els moviments de representació indígena, tant els citats com d'altres, han tingut una intensa activitat contra la santificació catòlica de Serra des que l'anuncià el Vaticà, a principis d'aquest any. Durant tota la setmana prèvia a la cerimònia de Washington feren actes públics i fins i tot es posaren en contacte amb la delegació oficial que es desplaçà des de l'Estat espanyol –juntament amb el seguici privat catòlic encapçalat pel cap d'aquesta creença a l'illa, el bisbe Javier Salinas– a la capital federal nord-americana per assistir a la sessió en la qual Bergoglio homenajà el franciscà. La comitiva institucional l'encapçalava el ministre espanyol de Justícia, Rafael Català, i la formaven, a més, el batlle de Petra, el poble natal de Serra, un director general del Govern de Francina Armgol –una representació de baix nivell que va caure malament entre la part eclesial dels viatjants– i el president del Consell de Mallorca, Miquel Ensenyat.

Ensenyat va atendre la petició d'entrevista d'alguns moviments indigenistes. Es reuní –segons informà el diari de Palma *Última Hora*– durant més d'una hora amb Antonio González, representant de l'American Indian Movement, amb Valentín López, president d'Amah Mutsun Tribal Band –els amah mutsun són un poble nadiu californià– i amb l'antropòloga Cristine Grabowsky, especialista en cultura indígena americana. Tots tres expressaren les crítiques que genera el fet que el Vaticà hagi convertit Serra en sant i per tant en exemple de vida cristiana. "Estem atònits", deia el dia anterior López en roda de premsa a Washington. Ensenyat els explicà que assistia a l'acte en raó del seu càrrec però que entenia la polèmica i les crítiques, per la qual cosa convidà els seus interlocutors –i d'altres representants dels nadius californians– a visitar Mallorca –segons fonts del Consell serà ja dins l'any que ve– per explicar el seu punt de vist sobre la colonització i el paper que hi tingueren homes com Serra. ●